

Justícia Social

15 cts.

SETMANARI SOCIALISTA

Redacció: Guardia, 14, pral. - BARCELONA

Quan serà comprès que el patriotisme consisteix, sobre tot, en fer la pàtria digna?

GABRIEL ALOMAR

El brau exemple

No és *snobisme* infantil ni admiració excessiva el que ens fa parlar sovint de Gran Bretanya com d'una col·lectivitat model. Cabalment s'escau que és aquell un dels pobles que té més l'ànima a la superfície i que mostra més ingenuament la suma de defectes que l'enlletgeixen i li resten simpaties. Per altra part no hi ha *pose* ni afectació en els actes de la seva vida pública. Hom pot, sense cap esforç, fer l'anàlisi de tots els moviments, dexifrar-ne les causes i preveure i fins predir llur curs, llur fi i llurs efectes. Té la valuosa qualitat de la lògica i aquella condició de sanitat i normalitat pròpia dels éssers que per haver servat fidelitat a llur origen compleixen regularment les propies funcions i segueixen dretament cap a llur fi.

L'important qüestió suscitada ara per la pretensió dels propietaris de mines de carbó de rebaixar els salaris dels obrers miners, des del seu plantejament fins a la solució provisional que li ha sigut donada, mostra en tots moments el concurs de totes les forces col·lectives, l'interès mai decaigut de tots els sectors socials i l'aplicació més genuïna del govern de les masses per la subjecció manifesta de tots els orgues del poder a la explícita voluntat del poble. En certa manera ha resultat, com totes les grans qüestions allà plantejades, un plebiscit nacional, plebiscit que en part confirma el resultat de la darrera consulta electoral la qual més que un sentit conservador volia expressar un desig de pau acceptant les alternatives i les conseqüències raonables de les lluites que plantegen amb marcada insistència les necessitats socials presents.

L'any passat va establir-se un conveni entre obrers i patrons segons el qual el producte de les mines havia de repartir-se a raó de 85 per cent als salaris i 15 per cent a beneficis industrials. Això respecte als salaris bàsics, car en els suplementaris els beneficis es reduïen al 12 per cent. L'ocupació de la conca del Ruhr per francesos i belgues va restringir el mercat de carbó anglès i els propietaris de les mines del Sur de Gales justificaven que al cap de tretze mesos d'estar en vigor el conveni havien perdut més de trenta sis milions de pessetes. I reclamaven el retorn a la jornada d'abans del juliol de 1919 (vuit hores) i al salaris d'abans de 18 de juny de 1924.

El Govern va ordenar una enquesta i, malgrat haver-se negat els obrers a informar davant de cap organisme que pogués admetre la possibilitat d'una reducció de salaris i de un augment d'hores de treball, la resolució dels magistrats no fou en cap manera favorables a les empreses mineres. Però al costat d'aquest estudi fret i meditat dels motius de la crisi hi havia la gran preparació de resistència i d'atacs dels obrers britànics reunits en una vasta organització prou cohesionada per abraçar totes les esferes del treball i prou àgil i autònoma per a respondre dels moviments virils i espontanis de cada un dels seus membres. A la llum del dia, amb un examen fret de les circumstàncies, amb una direcció intel·ligent i assenyada l'exercit obrer disciplinat i lleal es preparava per una lluita gegantina que paralyzaria tota la vida del país i vorejaria aviat els abims de la revolució i del caos.

Sense provocació ni desafiament les forces adverses anaven ordenant llur plan respecte de lluita. La conciliació era impossible: Els patrons per múltiples causes— a part de la dels salaris—perdrien diners. Cap indústria es pot sostenir amb pèrdues. Els obrers, per raons òbvies i justificades, no volien cedir cap de les ventatges obtingudes amb lluita i esforç. El país disposat a tota reforma pacífica, per radical que sigui, quedava subjecte a un inmerescut trasballec i als perills immensos de les solucions filles d'un estat de perturbació i violència que per no ésser prou serenes i meditades poden ésser les més inapropiades i injustes. Calia posar un paréntesi per a donar lloc a l'aplicació de mesures que fossin una solució més o menys durable, més o menys justa i més o menys definitiva. I per això el Govern, interpretant rectament el sentir de la gran majoria del país, va proposar el subsidi, i el Parlament l'ha aprovat gairebé per unanimitat.

A qui beneficiarà el subsidi de deu milions de lliures esterlines atorgat a l'industria minera? Seran els obrers o els patrons els subvencionats? La cosa sembla clara. No és possible subvencionar un obrer que amb el seu treball justifica de sobres el guany que obté. La subvenció és pels patrons. Però, així i tot, té en aquest moment la nostra aprovació. D'aquí al maig de l'any vinent resta el temps necessari per a estudiar, proposar i acordar la solució que pertoca. I ni el Govern, ni els laboristes, ni ningú perderà el temps a Gran Bretanya. I es molt possible, com deia Mac Donald, que la solució sigui una solució socialista i s'arribi a la nacionalització de les mines en qual cas els deu milions de lliures esterlines foren perfectament esmerçats i haurien substituït la metralla revolucionària estalviant violències i vides que bé deuen valer més que una suma de diner per quantiosa que sigui...

Obrers! Sou petits perquè esteu de genolls. Redreceu-vos!

Hom ha d'entendre per democràcia un estat de coses en què, després d'haver posat certs principis morals fora de tota discussió, després d'haver acceptat, per tant, virtualment un cert nombre de restriccions, cadascú trobarà la màxima llibertat i donarà el màxim de rendiment.

Però la democràcia és també un estat d'esperit, un optimisme col·lectiu, una fe gairebé religiosa en la realització progressiva de la justícia, no solament a l'interior de l'Estat, sinó també en les relacions de poble a poble.

Henri Bergson

LA FINESTRA OBERTA

DEU MIL·LIONS PELS POBRES MINAIRES

Aquesta ha sigut la solució provisional de la menaça de vaga dels miners anglesos. L'Estat ha votat un crèdit de deu milions de lliures esterlines per subvencionar les explotacions carboneres, per tal que els propietaris de les mines segueixin tenint llurs treballadors en igual condicions com fins ara—mateixos jornals i mateixes hores de treball—i puguin afrontar la competència internacional en la venda del carbó «sense perdre-hi diners». La solució—qualificada de provisional, en tant s'estudia l'arranjament definitiu—ha estat considerada com una victòria obrerista, i realment ho és, si es té en compte que els objectius obrers—defensa de les actuals condicions de treball—han estat mantinguts en tota la línia.

Però abans de llençar les campanes al vol, cal aturar-se a examinar el problema. Es tracta d'un conflicte burgès, en la forma i el fons. En la forma, perquè els burgesos l'han plantejat en pretendre reduir els salaris i allargar la jornada de treball dels miners. En el fons, perquè el fet de que l'explotació de les mines de carbó angleses en les actuals condicions, atés el preu a que els obliga a vendre el carbó la producció no angleesa que resulta a més baix preu, no sigui un negoci gras, no perjudica als obrers—que no tenen participació en els beneficis—sino que va de dret a la butxaca dels propietaris o de les societats explotadores de les mines.

El Parlament anglès en votar deu milions de lliures per millorar les condicions econòmiques de les explotacions carboneres, no ha millorat les condicions dels obrers—aquestes seran les mateixes: això és la victòria—sino que ha millorat les condicions dels amos.

Es una de les conseqüències del règim capitalista que tota la producció ve gravada pel guany que s'assigna a la propietat del capital, en part com a interès del diner—concepció capitalista—i en part com a benefici industrial—. En teoria burgesa pura, tot diner esmerçat en

empreses industrials ha de produir: Primer, l'interès del diner (allò que rendiria tallant cupons o cobrant lloguers) i, segon, el benefici industrial, en compensació del major risc a que s'exposi el capital en comparació al que s'esmerça en propietats territorials o en paper de renda. Quan un capital industrial no produeix aquest guany i aquest sobreguany, els seus propietaris diuen «que hi perden cuartos». I cal tenir en compte que aquest guany i aquest sobreguany en règim de perfecta socialització es suprimeixen, perquè socialment no son necessaris. La societat podria viure completament feliç el dia que, mercès a l'implantació del socialisme, pugués abolir aquesta teoria monstruosa de l'interès del diner que no es sino l'usura «amb cartilla».

Pagant als treballadors com fins ara, i exigint-los la quantitat diària de treball com fins ara, els miners anglesos hi anaven a «perdre diners», és a dir: llurs capitals no haurien rendit aquell guany i sobre guany que les societats capitalistes consideren com cosa indiscutiblement legítima, i així ho deu haver considerat el govern anglès que cal no oblidar que es tracta d'un govern conservador.

Els deu milions de lliures van, doncs, a les arques dels propietaris de les mines, no a les llars dels treballadors. I els paga tot el poble anglès ric i pobres, però en major proporció els pobres, perquè aquesta és la llei de la galanteria tributària burgesa.

Airet.

Sopar de comiat al company Serra i Moret

Amb motiu del pròxim viatge a l'Argentina, del nostre company estimadíssim en Manuel Serra i Moret, un grup d'amics volen dedicar-li un sopar de comiat el qual, per voluntat expressa d'En Serra i Moret tindrà un aire purament fraternal, llevat-li qualsevol aspecte d'homenatge. Això dels homenatges està un xic desacreditat i el nostre company en pot prescindir perfectament.

Els amics que vulguin inscriure's al sopar poden comunicar-ho a En Josep Casals, Calàbria, 201, 2on. 1.ª, com més aviat millor i se'ls enterarà del lloc i condicions.

La data d'aquest sopar ha estat fixada pel 29 de l'actual.

L'home i el simi

I.

Com tothom que llegeix els diaris pot saber, a Dayton, Tennessee, U. S. A., hi ha hagut un procés, l'enrenou del qual s'ha escampat per tota la terra. Tant s'ha escampat que ha arribat a Catalunya, i alguns diaris més o menys burgesos s'han apressat a explicar que el tal procés i la sentència que el tancava cabien perfectament dintre la democràcia. Els il·lustres periodistes devien estar esveradíssims pensant que, si la democràcia els fallava també als Estats Units, no tindrien més remei que fer-se comunistes.

Es veritat que el procés de Dayton i la democràcia poden avenir-se perfectament. Els representants legítims de l'Estat de Tennessee aprovaren fa temps una llei en que es prohibia l'ensenyament, a les escoles oficials, de qualsevol teoria que contradigués l'explicació bíblica de la creació de l'home. El professor Scopes parlà un dia als seus alumnes de Darwin, de la teoria de l'evolució; en fi: de la possibilitat que l'avantpassat de l'home hagués estat una mena o altra de simi. Prenent les coses al peu de la lletra, doncs, es pot dir que Scopes havia faltat a la llei. Fou jutjat i condemnat—a pagar cent dolars de multa—d'una manera perfecta, ment democràtica.

Però el fet que la sentència complagués la majoria dels habitants de l'Estat de Tennessee no demostra pas la solta de la sentència. Les majories poden ésser perfectament idiotes. I les minories també. I les més idiotes no són pas a l'altre costat de l'Atlàntic. Però això no fa al cas, és clar.

No és pas l'aspecte democràtic de l'afer el més interessant. En aquest procés ha sortit encara a la llum d'una manera aparatosa i pintoresca l'antic antagonisme entre ciència i religió. I quan dic ciència, vull dir l'aportació intel·ligent i honesta dels investigadors desinteressats. I quan dic religió, em refereixo a les religions domesticades, que havent deixat fa temps d'ésser un moviment social, han esdevingut el text d'una burocràcia il·lustrat de trucs sobrenaturals.

A Dayton, el pintoresc amagava la profunditat de la qüestió debatuda. El mateix Scopes, la víctima científica, no sembla pas que sigui científicament interessant, i sembla que havia faltat a la llei sense cap mica de malícia intel·ligent. El jutge, que obria cada sessió demanant en veu alta que Jehová li il·luminés l'interior de la closca, deu ésser un d'aquells homes seriosos tan divertits. Hom ha cregut que Bryan, l'acusador privat, volia aprofitar la qüestió per a una campanya política. I també s'ha dit que tot plegat no era sinó un truc d'atracció de forasters, inventat per un periodista, i meravellosament reeixit.

Durant un quant temps, ha triomfat a Dayton, en mig de la calor, aquella frescor americana tan moderna i simpàtica. La sala de sessions, i després, per culpa del pes de la concurrència, el pati de sessions, ple de lletrats en mànegues de camisa, ensenyant els elàstics; el jutge, dins una bata negra, ensenyant el llautó; les màquines d'escriure i els microfons; la superstició, la badoqueria i l'afany d'investigació barrejats íntimament... I aquell senyor, el nom del qual per dissort no recordo, humorista profund, que passejava dos simis per la ciutat per il·lustrar plàsticament la controversia.

El resultat agradable de tota aquesta faramalla ha estat que les ganes de fer-se càrrec de les coses ha pogut més, en l'esperit dels americans, que les amenaces del dogma. Així les noves edicions de les obres de Darwin s'han venut a corre-cuita. I una quantitat considerable d'homes han començat a tenir idees raonables sobre els orígens de la raça humana i a mirar amb respecte els simpàtics i bencuats menjadors de cacauets.

A Catalunya poques persones tindrien la bella tafaneria americana. En canvi, no podria deixar aquí l'inevitable catòlic manifestar de ficar els peus a la galleda d'una manera furiosament i deliciosament barroera. Per a ell, Darwin i Satanàs són la mateixa cosa; es obligaria a pensar, si creguéssim en l'existència dels dimonis, que el célebre dimoni en cap és una persona de tarannà immillorable. El tal catòlic s'esgarria de pensar que un professor puqui donar als seus deixebles una explicació raonable de l'aparició de l'home a la terra; per el catòlic, tot el que no es susceptible de passar per la censura eclesiàstica—nihil obstat—és metzina.

Però jo, que vaig heretar el catolicisme de seguida d'arribar al món, que vaig tragar l'herència, com un càrrega feixuga i inútil, durant els anys més tendres de la meua vida, i a la fi, ja fa molt temps, vaig renunciar definitivament a l'herència, tinc moltes ganes de provar tota la sèrie de les metzines.

Per això aquest article portarà, com el nostre il·lustre avantpassat el simi, una cua molt llarga.

C. A. Jordana.

Company: Si vols ésser digne dels teus ideals, has de considerar com a propis els sofriments i les privacions dels homes que els defensen.

Recorda't dels empresonats.

Les lletres i les dèries

VARIACIONS

L'antinoucentisme

En el nostre petit món literari s'hi ha accentuat resoltament un moviment de reacció contra el noucentisme. Era fatal; havia de venir. El noucentisme, entre altres moltes coses significa el divorci entre el poble i la seva literatura. Aquesta situació ha sigut causa de que el poble durant molt temps, gairebé no s'enterés de l'existència d'autors joves. La seva admiració amb prou feines si arribava fins al poeta Maragall. En Guimerà, l'Iglesias i En Rusiñol li eren familiars; però no passava d'aquí. I això en uns moments de reivindicació de la llengua era una desgràcia.

Aquesta mateixa situació ha produït en les nostres lletres un efecte lamentable. El noucentisme ha significat la superposició de la cultura damunt del sentiment, de l'emoció i de la passió. La cultura ha predominat i la literatura s'ha ressentit del seu pes, per això sembla que li manqui força, naturalitat i sobre tot humanitat.

Si en aquests darrers vint anys hagués sortit el geni, probablement hauria resistit tot aquest pes, però el geni no ha sortit. Un poble petit, encara que sigui naturalment ben dotat, no pot confiar gaire en els genis. L'història ens diu que van escassos.

En realitat, però, aquest moviment de reacció contra les essències del noucentisme, sols podem dir que ara s'ha accentuat d'una manera declarada. El seu iniciament no és tan actual i, fet i fet, podem lligar-lo amb l'increment que ha adquirit la premsa del país en aquests darrers temps. Malgrat tots els snobismes, hi han hagut entre nosaltres periodistes prou intel·ligents per a comprendre que una cosa era escriure per un diari i una altra per un llibre de meditacions o un tractat de filosofia. De periodistes d'aquesta mena, sortosament cada dia n'hi ha més. Si hi ha alguna excepció tothom se'n dona compte. Alguns escriptors nostres que es passen els anys entretinguts en explotar per una part, el transcendentalisme literari i per l'altra l'amistat i la bonhomia dels companys per tal d'aixecar-se un prestigi, és molt probable que d'aquí poc temps no tinguin cap periòdic que els sol·liciti, perquè en definitiva el que pesa és l'interès del públic i aquest mai els ha acabat d'entendre ni falta que li fa.

Elloquència teoritzadora

Hi han poetes i escriptors catalans que assetjats en la seva pròpia posició, es defensen dient que no poden fer concessions al públic. Fet i fet aquests poetes es defensen ells, l'obra personal

d'ells, més que a tot el valor social d'una literatura, de la nostra literatura.

S'ha parlat molt de classicisme, de l'ideal de perfecció i de la bellesa pura. A falta d'una sensibilitat pròpia i d'un neguit intern, els literats joves s'han preocupat d'altre que els venia de fora, de la norma externa, i s'han posat a teoritzar i reiteoritzar febrilment. És molt possible que més endavant ens donguem compte que l'època de les teoritzacions, no coincideixi amb l'època de la màxima vitalitat literària.

En política probablement ens haurà passat el mateix i això és perquè abans que tot el que convé és el fet i l'obra humana. Una vegada aconseguim això; una vegada tenim l'argila als dits, llavors podem treballar-la a gust i podem perfeccionar-la, segons les teories que en aquest moment precisament podran tenir la seva justificació.

Es que els catalans no hem obrat? Tot el contrari, som gent pràctica i hem fet feina; però hem teoritzat molt més; perquè com a bons mediterranis, ens agrada xerrar pels colzes. Xerrar en els medis intel·lectuals vol dir teoritzar.

L'obsessió de teoritzar és el grà de la cultura que ens ha sortit. Els nostres intel·lectuals teoritzen com uns esperitats, penetren i subtilitzen i es cansen per arribar a l'infinit. N'hi ha que perden l'alé i es tornen físics. Per aquest camí ens hem trobat en el nostre país que els homes més decadents són els que ens han predicat el classicisme, l'optimisme i la força amb una veu apagada que feia llàstima.

Teoritzacions sobre la novel·la

De la mateixa manera que hem projectat el nostre frenesí teoritzador sobre la política, en literatura l'hem projectat sobre la novel·la. Ha estat el darrer passatemps de la nostra gent de lletres.

El professor Riba i Bracons, home de mèrits indiscutibles, va tancar l'enquesta sobre la novel·la amb una conferència que va donar a l'Ateneu, que si incidentalment va resultar molt densa i interessant, no va pas convèncer a tothom en el seu objectiu principal.

Les raons que va donar el conferenciant per explicar l'estat present de la nostra producció novel·lística i el procés que va anunciar per arribar a un estat de plenitud en aquest gènere literari, em van semblar—en el meu entendre tan modest i profà com sempre—bastant artificiosos i que podien fallar per molts punts.

La solució del problema potser no és tan complicada com el professor Riba suposa. Està demostrat que, contra el que va dir

un escriptor per explicar les seves dificultats, elements per a fer novel·les no en falten. En Carles Soldevila, ha dit molt bé: «per tot hi ha primera matèria novel·lable». Barcelona, particularment està cosida de novel·les no escrites i tots els catalans rodans tenen la seva. El que manca realment són escriptors amb prou curiositat, amb prou sensibilitat i amb prou traça per escriure-les. El dia que aquests escriptors surtin—i potser ja n'hi ha algun entre nosaltres—sortiran les novel·les que esperem.

Però això vindrà probablement sense gaires complicacions ni experiments, ni soroll de teories; tot naturalment, com la pluja del cel.

I és perquè el problema de la nostra novel·la no és purament un problema de cultura, ni de quinifica literària, sino més aviat és un problema d'art.

Les concessions al públic

La teoria, l'ideal de perfecció, una mena de cànon estètic que ningú no ha acabat mai de definir, ha inventat el pecat de les concessions al públic. Sembla com si un escriptor popular no pogués existir sense ésser acusat de fer concessions al públic. Aquesta acusació en moltes boques sembla més aviat un clam d'impotència.

Mentrestant els acusadors no han vasculat en fer concessions a la pedanteria, al fetixisme cultural, a la moral catòlica i a la família abans de cercar una manera clara i humana de fer-se entendre. I és que fer-se entendre ha d'ésser la cosa més difícil del món quan no es té res per a dir.

Potser ja seria hora de que no parlessim més de l'ideal de perfecció i perseguissem simplement un ideal d'humanitat.

Marius Vidal

Notes marginals

En el darrer volum de l'«Editorial Catalana» hom publica l'interessant novel·la de Miquel Llor, primera obra de l'autor, «Historia gris». Un dels nostres companys en parlarà en el número pròxim.

— Es diu que ven aviat apareixerà una nova editorial catalana. Els primers volums que publicaria, serien les obres de Bernard Shaw.

— Andreu Nin, el diputat soviètic, es proposa traduir al català les obres més importants de la moderna literatura russa bolxevic.

— L'«Editorial, Catalana» ha fet una segona edició de la novel·la de J. Roig i Raventós «Flama vivent».

— «Las mujeres, la noche y el amor» és el títol d'un llibre de proses passionals i valentes de Lluís Capdevila.

— D'aquí molt poc temps, el company Cristofor de Domenec publicarà un llibre de contes que du per títol «L'oci del filòsof». El compondràn vuit contes i cada un esta-

rà il·lustrat per un dels nostres millors artistes.

Ens en felicitem. Creiem que Cristofor de Domenec és un dels escriptors més formidables de Catalunya, i la seva prosa és prenyada de conceptes i idees. La màxima garantia és que un home com ell, que des de l'edat de 20 anys que escriu, hagi esperat a tornar la quarantena per a publicar el primer llibre. Quin contrast amb la majoria dels nostres escriptors que als 20 anys ja volen tutejar la glòria!

— El nostre company i col·laborador de JUSTICIA SOCIAL, l'escriptor i publicista valencià Artur Peruchó, està enlestint un drama català en un acte. Es la seva primera obra catalana.

— Domenec Guansé ha acabat la seva primera obra, un llibre de contes titolat «La clínica de Psíquics». Serà publicat per «Edicions Nansca».

— Darrerament s'han ocupat del llibre «Coses vistes» de Josep Pla «Les Nouvel·les Littéraires» de París i la prestigiosa revista italiana «De Opere e i giorni».

— En Joan Arús, de Sabadell, acaba de publicar un fascicle titolat «Notes sobre la creació poètica», editat per la Revista de la poesia.

— El nostre col·laborador el poeta J. Carner-Ribalta ha publicat a «La Novel·la d'ara» una novel·la que titula «L'etern adolescent». És una obra que revela un temperament de prosista. Creiem que Carner-Ribalta és més prosista que poeta.

«L'etern adolescent» és una narració apassionada i dolça, potser un xic ingènua; l'argument està ben trobat, ben tramut i ben resolt

Si l'obrer ven la seva força de treball per necessitat, el capitalista la compra per interès. Sense aquesta força de treball, la seva terra, les seves màquines, els seus transports, els seus magatzems, el seu or, el seu crèdit, els seus mitjans de producció seran riquesa, però no capital. Podria menjar-se'ls, gaudir-los, consumir-los o destruir-los; romandrien, però, estèrils. No crearrien valor. La força de treball és el poder fecondant d'aquesta riquesa. Per la seva acció adquireix virtut prolífica, esdevé «capital».

J. VERA

Aniversari de la mort de J. Salvat-Papassell

Dos poemes del seu llibre «La Rosa als Llavis»

L'Inici

Seré a ta cambra, amiga

Seré a ta cambra, amiga, que ningú no ho sabrà: Cupidell a la porta m'obrirà

i tancarà.

Entremeliat i destre serà Ell qui et pendrà... I si Tu ets temerosa no et deixarà cridà.

El somni i la rosada

La carn fa carn

La carn fa carn el vi fa sang— com és segura l'ombra d'islam!

A l'ombra mate dels meus pruners l'amiga em renta i em besa els peus. Oli d'ametlles

oli d'arrels — naixien ales als meus turmells. —M'estreny l'amada contra els seus béns.

Amfora plena del vi més clar, del vi més negre que ha fermentat.

Cap llavi crema com els vermells de l'amor meva quan dona el bes. Tan fina és Ella que em dicta el vers. —Prenc els seus musles i el seu coll tens com una pruna que ara caigues.

S'ou la inusica de cent llauts; clara i divina sota els seus rulls.

Terra l'Àrabia, terra corcer d'alta crinera, bridall desfet.

El sol l'encalça, l'amor molt més: amiga, amiga, no reposem —un floc ma vida en el teu cabell.

La lluna és bella si feia el ple: a ta vorera no ho fóra gens.

Copa vessada, beire roent com la pregària de Mohammed la meva amada, si el goig la pren sota les tendes dels meus pruners. —I el seu somriure, tremir d'estel.

Voltes de marbre dels seus dos pits, mesquita blanca del meu delit.

Quin desvetllar-me

Quin desvetllar-me el seu cos tot nú (era un fanal que em feria la cara: —quan a ciutat plou tot era com tú, nacre lluent de l'una banda a l'altra.

Jo et soc fidel com ho és el rat pennat, que viu esclau al voltant de la nitra, diga'm perquè, sota el braç i amagat, tens un secret com d'ulls negres, que em miren. Dins mon amant, com un desmai d'onada que el sol l'esquinça sota el ventre moll; per aquest breç jo també et diré: amada —però el teu secret, negre, negre, em té tot.

Més d'aquest somni

Mes d'aquest somni d'Orient em despertava el bell matí, era el llençol trement trement, la seva carn com de setí.

La lluna encara al firmament es reflectia al seu coixí —jo la deixaba tot tement si algú ens vindria a descubrir. I el nostre bes era tan llarg com la nit curta en el seu braç.

J. Salvat-Papassell

Fulletons de JUSTICIA SOCIAL
Dissabte 15 de Agost 1925

Aniversari de la mort de J. Salvat-Papassell

Fragments de la seva obra

Ara fa un any que morí el nostre escriptor J. Salvat-Papassell. Salvat-Papassell era un dels millors poetes moderns de Catalunya i un formidable articulista revolucionari. Al costat de les seves poesies, Salvat-Papassell mostrava el seu temperament d'escriptor obrerista i valent i generós amb magnífics articles en català i en espanyol. L'any 1918, seleccionà els seus articles espanyols,

que signava amb el pseudònim «Gorhiano», en el magnífic llibre «Humo de Fàbrica», prologat per Angel Samblancat. Creiem que el millor homenatge que podem tributar a J. Salvat-Papassell en el primer aniversari de la seva mort és reproduir fragments de la seva pròpia obra. Veure's act, traduïdes, quatre proses de «Humo de Fàbrica».

FUM DE FÀBRICA

He vist l'horrida façana i he vist els seus màrtirs. I he vist que poc a poc tots anaven sortint, tristos i laços, i la cara arrugada, i els ulls velats com per una llàgrima molt fonda d'aquelles que triguen a decidir-se però que sempre ofeguen. El rictus

dels llavis d'aquells infeliços s'aixamplava i es curvava més com un rostre simiesc. I eren degenerats també, per la blasfèmia, que els devorava com la fam assassina i el tosc treball. Ho produïen tot i ho sofrien tot: Eren desheredats entre els restants homes, o entre els restants tigres, que així es pot dir...

Les llargues i les altes ximenees encara fumaven; tots els que sortien tenien la color d'aquell fum beneït, d'aquell fum maleït. A voltes, mirant-los vaig créure que el vela enfilar-se i covalcar damunt d'enorme falus, que diria Junqueiro, i les seves cares teïen, com en els venjadors de llur vida i llur honra, llur veritable honra, la terrible expressió dels que moren maleïnt la seva pròpia mort.

Perquè no era justícia, la seva mort. Perquè no era justícia que la guàrdia civil celebrés incursions pels voltants de la fàbrica, per a endur-se'n germans que lluitaven per un

poc de pa amb dignitat, per a la seva llar més freda com més praduen. Obrers que tornaven de la presó amb el pulmó desfet per la tisi. I sempre era el més bò entre la massa enorme de malhaurats bons, aquell que se'n enduien. Sempre era aquell germà que s'avia aturat a meditar davant del Crist de Styka, el formidable Ecce-Homo de severa mirada plantat davant ce Pilats el mal jutge. Perquè tots els bons portaven a l'ànima un altre Crist de Styka. Pobre multitud gris, rebia el calgut plorant d'emoció i confiada sempre en una altra hora llunyana encara no albradora, en la qual els homes no serien assessins dels homes. Fins que novament una parella toqués el trajo blau d'una víctima nova!

Sortien lentament de la fàbrica i jo vaig llegir els seus odís i les seves bones amors, la seva fam i la seva misèria. I així vaig llegir que eren els productors, aquells malhaurats. I em vaig ajuntar amb ells, perquè el

seu aspecte era de bondat i dolçura i perquè son el símbol, pel seu patir, de l'evolució ferma i creadora.

Mentrestant, les ximenees fumajants dibuixaven tistes de ràbiles comprimides i d'angoixes i mots. Era la gran visió del terrible núvol que qortarà la pluja, la tempestuosa pluja que els llibertarà. La pluja que és la massa que ho produeix tot i està mancada de tot.

Vaig marxar benent-los, encara, per aquella tragèdia de llurs vides, perquè els farà amas de tots els destins de la terra:—Cada un dels que morin en la lluita sublim per un demà millor, farS sorgir en la seva tomba arran de terra una rosa de foc que consumirà un món d'injustícies socials.

Així siga.

LA BATALLA PERDUDA

Talment un condemnat a mort, camina el proletariat per la vida, dibuïva l'horitzó cent Gólgotes horribles al seu pas. El poble avança... i

cau; després, torna a avançar... i cau eternament. Així sempre. Del moll de l'ós del poble es nodreix el Capital. Les tropes de l'Estat i de l'Església—milions i milions d'homes i dones inútils al bé—així són reclutades de la Humanitat santa i oprímida. La Humanitat malvada i dictadora venç d'aquesta manera.

S'ha perdut la vaga. Han tornat els obrers al treball amb el cap alt, més baixes les mirades no ja de llurs burgesos, sino dels germans venuts contra ells. Ah, infeliç esquiro! (1) Per vosaltres és retardada l'Era de llibertat, milionèssima vegada que ha vençut la força a la raó per culpa vostra. On Iran els vostres fills que no mostrin llurs cossos que no es poden aguantar, i llurs parracs? (1) Per què sempre l'esclau ha d'anar contra l'esclau? Mireu vos els uns altres i abraceu-vos, car no sereu bons si no aneu ben units ni deixareu de sofrir un sol dia.

S'ha perdut la vaga. Però no per

S'ha publicat
A l'Ombra del Camí
llibre de poesies de
EMILI SALETA i LLORENS
amb un pròleg de l'
IGNACI IGLESIAS
... «A l'Ombra del Camí» col·loca al seu autor en un lloc distingit entre Pestol de lírics de les noves promocions que són glòria de Catalunya.
Edició paper de fil ornada amb boixos
5 ptes.
Es ven a totes les llibreries

Unió Gràfica
Societat Cooperativa de Producció
Aquesta institució, genuïnament obrera, és un experiment viu d'emancipació social i econòmica. Té dret, doncs, a la solidaritat de les entitats similars i a l'ajut de tots els homes progressius.
Treballs d'impremta de tota mena
Enric Granados, 33, interior BARCELONA

Els nostres lectors no han d'oblidar que aquest número de JUSTICIA SOCIAL ha estat revisat per la censura governativa

Obrers del camp! Llegiu i propagueu
"LA TERRA"
SETMANARI POPULAR
PORTAVEU DE LA «UNIO DE RABASAIRES DE CATALUNYA»
Es publica cada dissabte. 15 Cts.
Redacció i Administració: Cerders, 12, 1.
BARCELONA

Company: Si sentiu les inquietuds que dignifiquen la condició humana dels oprimits, propagueu **JUSTICIA SOCIAL** periòdic socialista català.

"ACCIÓ COOPERATISTA"
Portaveu de la Federació de Cooperatives de Catalunya
Articles doctrinals sobre cooperació: El moviment cooperatiu a Catalunya i a Espanya; Problemes socials relacionats amb la cooperació.
APAREIX CADA QUINZENA
Suscripció anyal: 4 ptes.
Redacció i Administració:
Aurora, 11 bis. - C/Intat

Noves i documents

FRANÇA. Els empleats de banca
Des de darrers de juliol estan en vaga els empleats de banca de gaire be tota França. El moviment va començar a la Banque Nationale de Crèdit i al Crèdit Lyonnais però es va estendre ràpidament. Els vaguistes reclamaven un augment de cent francs al més i tot hom, menys llurs burgesos, trobava raonable aquesta pretensió car els sous mensuals dels empleats de banca varien entre 500 i 1.000 francs xifra irrisoria en els temps que correm. Els vaguistes sumen uns 10.000.

Les simpaties envers els vaguistes son generals i n'es prova el que el municipi de Marsella, la majoria del qual és socialista, ha acordat un subsidi de 50.000 francs pels vaguistes. Això ha fet que les pretensions originals dels vaguistes hagin sigut pràcticament abandonades i que en llur lloc hi hagin ara una sèrie de demandes presentades al Govern i als directors dels bancs les quals es basen en la petició de una escala de sous d'acord amb el cost de la vida, un sistema de pensions i altres reivindicacions per l'istil. Sembla que als empleats de banca aconseguiran una victòria total. Així sigui.

El deute rus
Segons l'oferta feta a Perpinyà per Krassin a M. Dalbiez, president del Comitè francès d'afers russos, el Govern dels soviets està disposat a reconeixer el 40 per cent del deute rus a França d'abans de la guerra, en francs paper. Això equival a uns quatre mil milions de francs paper o sigui el 10 per cent del deute total de Rússia a França abans de la guerra calculat en or. L'interès d'aquest capital des de 1918 serà afegit a aqueixa xifra i un cop unificat el deute seran emesos títols nous que reemplaçaràn els d'abans de la guerra, comproment-se el Govern dels Soviets a consignar en el pressupost anyal la suma d'interessos de la totalitat dels títols.

Preobrajensky membre del comissariat de Finances dels Soviets ha retornat immediatament a París per tal d'assistir a Rheingold i als altres experts russos en la puntualització de les condicions que han de regir en aquesta operació proposada en nom del Govern de Rússia a M. Dalbiez per l'ambaixador Krassin.

HOLANDA.—El nou Govern
Colyn, el leader del Partit antirevolucionari, que fou encarregat de formar govern després de les eleccions del primer de juliol ha reeixit en la tasca de constituir ministeri després de un mes de laborioses gestions. Colyn s'encarrega de la Presidència i del ministeri de Finances i, interinament del de Colonies; el ministeri d'Afers estrangers va a càrrec de Jonkheer van Karnebeek, els de l'Interior i Agricultura, de De Geer, el de Justícia, de Schokking, el d'Educació i Art, de Rutgers, el de Guerra i, interinament, el de Marina, de Lambooy, el de Canals, ferrocarrils i Correus de Bongaerts, i el de Indústria i Treball, de Koohl.

Colyn ha conseguit mantenir la coalició catòlico-burgesa que des de fa alguns anys governa el país. Ningú més que ell hauria pogut fer-ho en les presents circumstàncies. A l'anunciar el seu programa, ha dit que

portava un plan de progrés i economia; que el Govern anterior del qual ell formava part - no havia parat fins a obtenir l'equilibri del pressupost i que ara havia arribat l'hora de reprendre amb seny i mesura l'obra de reformes socials necessària al proletariat. Va anunciar reduccions en les despeses militars i per a facilitar-les va dir que els ministres de Guerra i Marina serien unificats suprimint diversos departaments. En general pot dir-se que el ministeri Colyn ha sigut ben rebut i que inicia les seves tasques sota bons auspícis.

ITALIA.—L'amnistia
Amb motiu del jubileu real, una ampla amnistia va ésser promulgada el dia primer d'agost. El preambul del decret diu que «es tracta de contribuir al restabliment de la calma i de la serenitat fructifera en totes les classes del poble italià». L'article primer diu que és concedida amnistia a tots els crims comesos per a fins polítics o que tinguin relació amb fins polítics exceptuant els casos d'homicidi encara que sigui imprevist. També es rebaixa en dos anys la penalitat que sofreixen tots els delinqüents per ofenses civils o comuns, exceptuant espionatge, propi mutilació per a evadir el servei militar i actes immorals.

Aquesta és la més extensa de les tres amnisties, concedides pel rei d'Itàlia en els darrers tres anys. Les altres eren atorgades als delinqüents polítics que havien comès malfemats per a «fins nacionals» i arribaren no més als presos feixistes. Aquesta és general i beneficiarà als presos de tots els partits si en l'aplicació no és mixtificat el seu sentit.

Els pressumptes assassins de Matteotti no obtindran per aquesta amnistia cap benefici pel que respecta a aquest cas concret. Queden, en canvi, eximits de tota responsabilitat per llur intervenció en altres excessos que no han ocasionat la mort de la víctima.

RUSSIA.—Liquidació de una revolució.

El dia 4 d'agost va acabar-se la vista de la causa contra els promotors i organitzadors de la revolta de Georgia que tots recordem per l'impressió de inútil heroisme que va deixar. La vista s'ha celebrat a Tiflis sense incidents i el tribunal va condemnar a mort als quatre principals organitzadors de la revolució georgiana, però aquestes penes de mort han sigut commutades per deu anys de presó. Els altres acusats sufriran penes que oscilen entre un i deu anys de reclusió.

Celebrem que els Soviets hagin tingut l'acert de liquidar l'infortunada revolta de Georgia sense nous vessaments de sang. Es el millor argument que podrien aportar a favor de llur causa.

GRECIA.—Pangalos dictador

L'heroi del cop d'estat de 25 de juny darrer que s'ha emprès la tasca de salvar Grècia, l'ha donada a anar pels pobles a fer discursos amb el lloable propòsit de desvetllar el patriotisme dels grecs. Pangalos no és persona fàtua i de tant en tant n'endevina alguna. Vegi, si no, el lector aquest specimen de un discurs pro-

nunciat a Megara, modesta ciutat de la gloriosa Atica:

«El rei Constantí i Venizelos els quals eren la causa de les divisions del país son tots dos liquidats. Per ells varen perdre vostres fills en les guerres. Qui és Constantí? Qui és Venizelos? Què és una monarquia? Què és una república? Tot això son mitjants per arribar a un fi. Si més endevar t trobo que la República no ha sigut un èxit, veurè el que cal fer. El poble i el país son les coses que a nosaltres ens interessan»

«L'opinitó que jo m'he format en els meus viatges per provincies ara i abans, és una opinitó que els polítics haurien de tenir en compte i és que el poble no vol a cap dels actuals directores de partit. Jo no dic que el poble em vulgui a mi, però jo no soc cap polític. El poble vol tranquil·litat, ordre, seguretat, bon govern, i, sobre tot, polítics nous».

Es gaire be segur que Pangalos té raó i que el poble grec està profundament cansat dels polítics i també dels generals. Però a hores d'ara ja deu haver après que per a que desaparegui una plaga, es precis que vingui una plaga major.

El general Pangalos ha expatriat el seu rival, el general Plastiras. Pangalos no diu pas que el poble el vulgui a ell.

PORTUGAL. Govern nou

Després de la dimissió del gabinet Da Silva, foren encarregats successivament de constituir ministeri el general Bernardo Faria, el Dr. Pedro Martin i el Dr. Domingos Pereira, ambaixador de Portugal a França. Aquest darrer, després de una setmana d'actives negociacions, va conseguir el dia 2 d'agost presentar la llista completa de ministres que fou aprovada pel President de la República. Aquesta llista es com segueix: Presidència i Interior, Dr. Domingos Pereira; Justícia, Dr. Augusto Monteiro; Finances, Dr. Torres Garcia; Guerra, general Vieira da Rocha; Afers estrangers, Dr. Vasco Borges; Instrucció, Dr. Jvaó Cameozes; Treball, Dr. Costa Cabral; Agricultura, Dr. Gaspar de Lemos; Marina, comandant Pereira da Silva; Colonies, comandant Pereira Leite; Comerç, Dr. Nuno Simoes. Els vuit primers, son demòcrates, els dos següents no pertanyen a cap partit i el darrer figura en el partit independent. Es un ministeri de conciliació i ha sigut ben rebut per les cambres parlamentàries, però no se sap si te majoria segura.

El Dr. Domingos Pereira ha sigut prèviament cap de govern dagues vegades. El Dr. Lemos era ministre de Comerç en el gabinet que presidia Da Silva.

En totes èpoques i en tot lloc, el pensament de les ànimes meditadores ha sigut mutu d'escandol.

La correspondència d'administració de JUSTICIA SOCIAL, (girs, reclamacions, canvis d'adreça), per que no sofreixi cap retard, preguem es dirigeixi a Marçal Badia, Creu Vermella, 23, REUS.

Per a ajudar a JUSTICIA SOCIAL

5.2ª llista de quantitats rebudes
Ciutat.—J. C., 25 ptes.; M. E., 5 ptes.; M. V., 10 ptes.; M. R., 10 ptes.
Total, 50 pta.
A tots el nostre agraiment.

Treballador!
Sigues digne de la teva condició humana!
Com a home, t'has de sentir ciutadà i laborar amb el socialisme per l'adveniment d'una societat millor.
Com a productor, t'has d'aplegar dins les organitzacions obreres, i treballar pel millorament immediat dels teus germans.

Preguem als suscriptors residents a l'estranger es posin al corrent amb aquesta Administració. Altrament ens veurem obligats a suspendre'ls la tramesa del periòdic.

Què fas pel millorament de la nostra societat? Com contribueix al manteniment de la premsa socialista i obrerista?

"Company!"
per Màxim Gorcki
PREU: 10 cèntims
Demaneu aquest interessant fullot a l'Administració de JUSTICIA SOCIAL.

Mentre els obrers, còpresos per la simplicitat dels dogmes, ens deixem impressionar per la faramalla de l'abstencionisme polític i abandonem la propia autoritat en mans dels altres estaments, ens haurem de sotmetre, de grat o per força, a les lleis que els altres ens imposin.

La correspondència d'administració de JUSTICIA SOCIAL, (girs, reclamacions, canvis d'adreça), per que no sofreixi cap retard, preguem es dirigeixi a Marçal Badia, Creu Vermella, 23, REUS.

Justicia Social
SETMANARI SOCIALISTA
2.ª època
CIÈNCIES - LITERATURA - ARTS
REDACCIÓ:
Carrer de Guardia, 14, pral. - BARCELONA
ADMINISTRACIÓ:
Marçal Badia, Creu Vermella, 23. - REUS
REDACTORS i COL·LABORADORS:
Gabriel Alomar - Serra i Moret
Josep Comaposada - Alfons Maseras - Dr. Aguadé Miró - Cristòfor de Domènec - J. Carner Ribalta - J. Llorens i Artigas
Dr. E. Mira - J. de C. Serra Rafols
Dr. Joaquim Xirau - Francesc X. Casals - "Apa." - Rossend Llates
Dr. Muntanya - Francesc Viladomat - Sara Llorens - Manuel Galés
"Galdric." - Marius Vidal - Ferrán Cuito - B. Farré - Josep Ricart i Sala - Manuel Escorza - Dr. J. Estadella Arnó - J. Recasens i Mercadé - Rafael Campalans - Francesc Gandia - Dr. Josep Amorós
Emili Saleta - "Shum." - F. Cañadas - Josep M. de Sureda - J. Roure i Torrent - Manuel Alcántara i Gusart - Dr. Cosme Rofes - Ignasi Iglesias - Roc Guinart - Puig Puigjades - Joan Fronjosa - Balagué Baró - R. Rafols Camí - Jaume Cardús - J. Durán i Guardia - Joan Forment.
REDACTORS-CORRESPONSALS
Albert Schneeberger - Rafael Ramis, França
Joan Comorera - Argentina Carlotà Golerés - Xile
René Lyr. - Bèlgica
Roberto Marvasi. - Itàlia
Dr. Andrés Ovejero. - Madrid
PREUS D'ABONAMENT:
Catalunya i Provincies:
Trimestre, 2'50 ptes. - Mig any, 4'50 ptes.
Un any, 8 ptes.
Estranger:
Mig any, 3'75 ptes.
Un any, 10'50 ptes.
JUSTICIA SOCIAL és l'únic periòdic socialista que es publica a Catalunya. Teniu el deure d'ajudar-lo.
SUSCRIVIU-VOS-HI personalment a la redacció o a l'Administració, o bé trametent l'import de l'abonament a l'administrador, amb segells de correu, gir postal, etc.

Advertim als corresponsals que en lloc de les acostumades Lletres de canvi els serán presentats simples rebuts per el cobrament de les liquidacions.

No servirem cap suscripció que no vingui acompanyada del seu import.

Preguem als nostres suscriptors per trimestres se serveixin renovar llur suscripció.

Correspondència administrativa
Palau Regell.—Ll. M. I.—Rebudes 8 ptes., suscripció març 1926.
Esplugues de Llobregat.—J. A.—Id. 0'50 per 4 «Company!»
TIP. JUSTICIA SOCIAL - REUS

què el Capital sigui fort: perquè no ens estimem ni ens coneixem.

PASSA EL VIATIC

—No ho puc comprendre. Sembla que aquest carrer farà pendent. La gent es veu de baixa estatura.
—No, germà, no ho creguis; jo diria més bé, sembla que la gent s'agenolla, car fa l'efecte que algú cau i algú s'aixeca.
—Acelera el teu pas. Juraria més bé que serà una troupe de pigmeus de Cine. Encara estem lluny, i més bé creuria que són els que venen cap a nosaltres.
—Sona una campaneta, que mou un escolà. Ara ho comprenc: passà el viatic... algú's deu morir, germà meu.
—Ja veig qui es morí.
—Què?
—Ja veig qui es mor. Són els que s'agenollen. Ja ho deies abans: són

baixos d'estatura, són pigmeus de Cine. Dius que es mort algú, i jo no més et dic que ja els crec morts. Ells mateixos es duen la cosa al cap.
Ben morts, si, ben morts....

FREDERICH ADLER (2)

(FRAGMENTS)
Bé, això va bé, em vaig dir pels meus dedins quan me vaig assabentar de l'atemptat contra el compte de Stürgkh. I no m'alegra més perquè hagi estat a Àustria, i no m'alegra menys Jo l'esperava un homenatge així a la tirania a qualsevol nació de les que lluiten, del començar la guerra. Ja començava a aburrir-me i a dubtar. I no per un afany de violència, que mai no he sentit obertament sinó perquè sempre s'ha vist arreu que quan els governs assassinen el poble, sempre hi ha algú que s'aixeca a pendres's la justícia. Tinc molt poca fe en les lluites de sang: jo no crec que el món s'alliberà per-

aquesta brega odiosa del imperialisme—però estic convençut que d'un atemptat personal, si l'henrat agressor encarna en forma clara o vagament el sentir de la massa, s'en pot treure un fruit més profitós que el que donen el motí en la inconsciència. Aquest cop el delictes feia imprescindible com el pa i es fa imprescindible com el pa a tot Europa en armes. (3)

Però la transcendència no està en el sol fet: la transcendència està en l'executor, un socialista. Llevat de Liebknecht, que ja se sabé mostrar com un camarada digne des del primer moment de la guerra, ningú no havia pres la paraula per la Internacional. O l'havien presa en contra d'ella. Sembat, Guesde, Thomas, sobretot aquest darrer, han venut la seva honor de socialistes (que atengui Fabra Ribas), per la infame cartera de ministre. I a Anglaterra igual, i a Alemanya igual, a tot

arreu. Els que no són ministres, pugen els ministeris i les cancelleries, tenen complicitat. Frederic Adler és el primer militant de la Internacional.

Les primeres notícies eren un xic confuses: es tractava d'un boig, d'un fanàtic. Després, un braç armat pel pangermanisme, al qual Stürgkh sobrava. Fins que conegüem la veritat. I la veritat és aquesta: Que Frederic Adler, un dels més prestigiosos directores del Socialisme a Àustria (representà el seu pare, leader, a la conferència internacional de Brussel·les, el juliol del catorze) no és un minyó escaldat ni un osat; és una ment sana i un seré enteniment com mai no l'ha tingut aquest vell xacros de Francesc Josep que regí els destins de la pobre nació. Ni tan sols un misan rop. Lluitaror i rebel·ler redactor en cap del periòdic «El Poble» que suspengué el Govern imperial. Llavors, fundà «El Combat» de dura i violent oposició. No

profesa cap tendència religiosa, la qual cosa és de gran mèrit quan tot respira hipocresia, i ha estat Secretari del partit. No crec que s'adquireixi més personalitat en una comunitat on ningú és idòlata de ningú. Ell és qui no ha fet claudicació ni treguda vergonyosa. (3)

A la força infamant, un botxi donarà fi a una vida d'amor i de noblesa. Si cometé algun pecat fou el següent: per la pau immediata i per la Internacional, fins a morir.
Descobrim nos tots, els bons i els dolents, companys. Per la Humanitat lliure els primers, els altres per honor o per deure.

J. Salvat Papassell
(Trad. de J. S.)

NOTES DE LA REDACCIÓ:
(1) Per raons fàcils de comprendre, hem suprimit dos troços d'aquest escrit.
(2) Article aparegut a LA JUSTICIA SOCIAL de Reus (primera època) durant la guerra, a propòsit del fet que tracta.
(3) Llocs on hem suprimit els fragments.

L'iniquitat econòmica és la més irritant, però no la única iniquitat social que s'ha de combatre. Per tan, el Socialisme deu atacar tots els mals socials i morals, i posar fi, no sols a l'explotació de l'home per l'home, a totes les apreciacions i iniquitats religioses, familiars i polítiques, sinó també a tots els egoïsmes, a totes les dureses moles-tes i, en conseqüència a tots els sofriments evitables.